

מערך : טעמי מצוות שמיטה

- הבנת מהות מצוות שמיטת הארץ וטעמיה.
- חיזוק האמונה בדאגתו של הקב"ה לעושי מצוותיו.
- היקש בין סיפור למסר.

התקופה בה נמסר השיעור: חודש תשרי.

משך הפעילות : 45 דקות.

מיקום הפעילות: שיעור זה מתקיים בחוץ - בגינה למען המחשת לימוד התורה במקום עבודת האדמה.

פתיחה

אספו לעיני התלמידים את כלי מלאכת הגינה - מגרפה, מעדר, מכוש וקשור אותם בחבל חזק, **תלו** את הכלים בפינת הגינה או בכל מקום בולט לעין.

שאלו את התלמידים למה אנחנו עושים את זה? מדוע בכלל אנו נמצאים דווקא כאן? מה מיוחד בנושא "טעמי השמיטה" שבחרנו לקיים את השיעור בקרבת הגינה?

חדדו את התשובה - מעבר לעובדה שאסור להשתמש בכלי העבודה, אנחנו רוצים להראות כאן את אחד **מטעמי השמיטה**.

האם אתם זוכרים שבשנה שעברה היה לנו בזמן הזה במערכת שיעורי בוטניקה / חקלאות. שיעורים בהם עבדנו על הגינה. (במידה ולא הייתה גינה, ניתן לומר כי עסקנו בשיעורים

אחרים). כעת התפנו שיעורים אלו במערכת, הרי איננו עובדים בגינה, ואנו מנצלים את הזמנים הללו למטרות חשובות הכי חשובות שיש - **שיעורי קודש!**
 זה אחד מן הטעמים המשמעותיים למצוות שמיטה - **לפנות את האיכר ממלאכתו על מנת שיוכל לשבת וללמוד תורה בניחותא, ללא עול של פרנסה.** בשנה זו נח החקלאי ממלאכתו. והוא זוכה לשבת וללמוד את התורה הקדושה.
 זו הסיבה שהשיעור על טעמי השמיטה מתקיים במקום זה, כדי שנחוש ונרגיש בברור את השינוי שיש בעקבות השבתת הארץ, האפשרות לשבת וללמוד בשלווה.

כל תלמיד קושר את כלי העבודה שלו באזיקון שלא יפתח עד סוף השנה כדי להביע את חוסר השימוש בכלים הללו. ניתן להוסיף פתק על האזיקון: **"הכלים אינם עובדים, ואנחנו בזכותם מתמידים"**.

גוף

הסבירו לתלמידים כי יש לכל מצווה טעם וסיבה / סיבות מדוע מקיימים אותה. בשיעור הזה נתמקד בטעמים למצוות שמיטת הארץ. אך מהו הטעם המרכזי והחשוב המשותף לכל המצוות ללא יוצא מן הכלל?

חשוב מאוד להבין לפני הכל, שכל מעשי השמיטה נעשים כי כך גזר אלוקים! כך אמר לנו המלך! ואנו כעבדים נאמנים עושים את רצונו בשלמות. אנו נלמד טעמים שונים, ומצוות השמיטה מצאו חכמים כל מיני טעמים, אך מה שהכי חשוב זה להבין שבראש ובראשונה זו ציווי! **"גיבורי כח עושי דברו"** - מיהם הגיבורים? שומרי שביעית שכן שומר השמיטה צריך להיות ירא שמים מאד, מאמין ובוטח בה' והוא זה שיקיים מצוותיו.

הזמינו את התלמידים להתבונן בגינה - **נסו לחשוב ולחשב מה ההפסד כאשר לא מתחזקים את הגינה? כמה גירעונות נצברים בשנה הזו?**

תשובות התלמידים: איננו שותלים, וממילא לא עולה יכול. איננו מטפחים את הגינה, כך שהיא נעשית מוזנחת, מגיעים מזיקים ואנו לא מסלקים אותם וכו'.

עזרו לתלמידים לערוך השוואה מטיפוח הגינה האישית שלהם לחיי החקלאים -

בואו ננסה לחשוב, לנו יש גינה נחמדה, מושקעת אבל קטנה, נדמיין את החקלאים האמיתיים, אנשי המושב שמגדלים יבולים, באיזה גודל השדה שלהם? על כמה דונמים משתרע הפרדס? כמה זמן לוקח לטייל בכרם?

הראו לתלמידים תמונות של שטחי אדמה בפריחתם, שנה רגילה, ובנבילה, בשמיטה. כדי להמחיש את השינוי.

ספרו להם את הסיפור על **אריק בעל המשתלה** (בסוף המערך).

מן הסיפור אנו לומדים על היקף ההוצאות שיש לחקלאים ולגננים ברחבי הארץ שנדרשים לעזוב את הכל, ולהתמסר להפקר האדמה והשבתתה מתוך מסירות גדולה ואמונה חזקה ביותר. אומנם לאריק בעל המשתלה הייתה סייעתא דשמיא גלויה ממש.

בואו נחשוב על ההפסדים שלהם, בואו נבין את עוצמת האמונה וביטחון שיש לאותם חקלאים גיבורים "לכתך אחרי במדבר, בארץ לא זרועה" מתוך אמונה חזקה ומוכחת בה'. ברור שהחקלאי מרגיש באופן ממשי "השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך". אין לו על מי לסמוך חוץ מעל הקב"ה.

גשר 321 :

כל אחד מתבקש לכתוב לאחר לימוד חלק מטעמי השמיטה:

3 דברים שאני יודע כעת על השבתת האדמה

2 שאלות שהתעוררו אצלי בעקבות הלמידה על טעמי השבתת האדמה

1 אנלוגיה- השבתת האדמה היא כמו..

ערכו במליאה גשר של כל התשובות: מה השתנה בהבנה שלי אודות השבתת האדמה?

סיום

התלמידים יכינו לגינה גיליונות נייר גדולים עם המשפטים המחורזים.

ולעצמם יתלו את הריבועים מנוילנים על מחזיק מפתחות.

1. שש שנים עבד האדם אדמתו

זרע חרש ולקט תוצרתנו.
יבול לתפארת משובח הפרי
בהנאה הוא מביט:
"כוחי ועוצם ידי..."
אך הנה, עצור!!!
מצוות השמיטה נצור.
זכור! אל תשכח לרגע למי הוא היגע.
מי סייע ממעל
והצמיח לה השעל?
בורא עולם מנהיג הבירה
הוא עשאה הוא יוצרה
ברצותו- מצמיח,
ברצונו- שממה!
ברצותו- משביח
ברצונו- יבשה האדמה!
ועתה...בשמיטה הוא ציווה להפקיר כדי שנדע ונכיר...
אמונה!

.2

במשך זו השנה
מגבירה האומה
היהודית בה' בטחונה,
האיכרים אינם עובדים
חלקותיהם אינם מעבדים
ופרנסה מניין?
דאגה אין!
לנו אבינו ודאי ימציא
מזון ומחיה ירק אף פרי.
בבורא אנו בוטחים
יהבינו עליו משליכים,
לא חוששים לגורל שדה ונחלה

1-2-3 גשר

שגרת חשיבה להפעלת ידע מוקדם וליצירת קשרים

<p>תגובותיך החדשות אודות המשא</p> <p>3 מחשבות/רעיונות</p> <p>2 שאלות</p> <p>1 אנלוגיה</p>	<p>תגובותיך הראשוניות אודות המשא</p> <p>3 מחשבות/רעיונות</p> <p>2 שאלות</p> <p>1 אנלוגיה</p>
---	--

גשר:

הסבר: כיצד התגובות החדשות שלך מתחברות לתגובותיך הראשוניות?

מטרה: איזה סוג של חשיבה שגרה זו מעודדת?

השגרה הזו מבקשת מתלמידים לחשוף את המחשבות, הרעיונות, השאלות וההבנות הראשוניות שלהם אודות המשא, ואז, לאחר מהלך למידה, לחבר אותם לחשיבה חדשה אודות המשא.

יישום: מתי והיכן ניתן ליישם את השגרה?

ניתן להשתמש בשגרה זו במהלך הבניית ידע אודות מושג. זה יכול להיות מושג שהתלמידים יודעים אודותיו הרבה בהקשר מסוים, אולם ההוראה תמקד את הלמידה שלהם בכיוון חדש, או גם מושג שיש לתלמידים אודותיו רק ידע אינטואיטיבי. כל עת שנרכש ידע חדש, ניתן לבנות גשר בין רעיונות חדשים והבנות קודמות. המיקוד הוא בהבנה ובחיבור לחשיבת התלמיד, יותר מאשר בדחיפה לקראת תוצאה מסוימת.

יוצאים לדרך: טיפים להתחלה ושימוש בשגרה:

ניתן להציג שגרה זו בכך שמבקשים מהתלמידים לעשות 3,2,1 באופן אישי על דף. למשל, אם המשא הוא "דמוקרטיה", תלמידים יכתבו 3 מחשבות, 2 שאלות ואנלוגיה. לאחר מכן התלמידים יקראו מאמר, יצפו בסרט, יעסקו בפעילות כלשהי במשא "דמוקרטיה". התנסויות מעוררות שדוחפות את חשיבתם של התלמידים בכיוונים חדשים הן יעילות במיוחד. לאחר ההתנסות, התלמידים משלימים עוד 3,2,1. כעת, התלמידים משתפים בחשיבה הראשונית והחדשה שלהם, ומסבירים לעמיתיהם כיצד ולמה השתנתה החשיבה שלהם. הבהירו לתלמידים שרעיונותיהם הראשוניים אינם נכונים או שגויים, אלא מהווים נקודת התחלה בלבד. התנסויות חדשות לוקחות את החשיבה שלם לכיוונים חדשים. "VISIBLE THINKING"

אריק בעל המשתלה:

במושב גמזו ישנה משתלה שומרת שמיטה, השייכת למשפחת אלטמן.
דעו לכם כי זהו ניסיון קשה להיות חקלאי בשמיטה. אבל ניסיון עוד יותר קשה להיות בעל משתלה בשנת השמיטה...

וכל כך למה?

מכיוון שחקלאי רגיל, שובת ואינו זורע בשמיטה. יבול אין לו ואין לו הכנסות, אבל גם הרבה הוצאות אין לו - הטרקטור שובת, הפועלים שובתים... אין הכנסות ואין הוצאות.
אבל בעל המשתלה - הכנסות כמובן אין לו. מראש השנה של השמיטה עד ראש השנה של מוצאי שמיטה, הוא לא מוכר אפילו עציץ אחד - כדי שאף יהודי לא ייכשל חלילה באיסור שתילה בשנת השמיטה.

אבל מצד שני - הוצאות יש לו ועוד איך! הרי כל המשתלה שלו מלאה בעציצים שאותם חייבים להמשיך להשקות! מלאכת השקיה הרי היא מותרת כאשר היא נעשית לצורך קיום הצמח... וכל השתילים הרכים שנמצאים בעציצים, חייבים להמשיך לקבל מים כדי להתקיים...

כך שמצד אחד עשרות אלפי השתילים זקוקים למים באופן קבוע, ומים כידוע אינם בחינם... ומצד שני אפילו עציץ אחד לא נמכר - ובקיצור אין הכנסות אבל יש הרבה הוצאות... ערב שנת השמיטה לפני 2 שמיטות, בחודש תמוז, נכנס למשתלה אדם וביקש לקנות אלפי שתילים.

הקונה המדובר הוציא סכום נכבד מכיסו, עשרות אלפי שקלים, והביא לבעל המשתלה. שמח מר אלטמן, בעל המשתלה, ואמר לעצמו: הנה, אני זוכה להתקיימות ברכת השמיטה, "וציוויתי את ברכתי...". עוד מעט תתחיל השמיטה ולא יהיו לי הכנסות, הקב"ה שלח אליי עכשיו את הברכה לפני השמיטה.

מר אלטמן התחיל לאסוף את השתילים ולהעלות אותם למשאית של המשתלה, שתוביל את השתילים לבית הלקוח. אבל הלקוח סירב ואמר לבעל המשתלה: אין צורך! השטח עדיין לא מוכן, צריך לחפור בורות לכל השתילים. כאשר נהיה מוכנים, אנחנו נשלח משאית שלנו, אין צורך שאתה תשלח משאית".

"אין שום בעיה", אמר לו אריק אלטמן, "רק אתה יודע - חייבים להספיק לשתול את השתילים בזמן, לפני שנת השמיטה. האם אתה מתחייב לשתול את כל השתילים בזמן הדרוש לפני השמיטה?"

בוודאי, אין שום בעיה, השיב הלקוח.

אך השבועות עברו ועדיין הלקוח לא בא לאסוף את השתילים. ובכל שבוע אריק מתקשר אל

הלקוח ואומר לו: אתה זוכר לבוא לקחת את השתילים? ובכל פעם הלקוח אומר לו: אל דאגה, ממש עוד מעט ניקח את השתילים...

שבוע לפני הרגע האחרון, התקשר אליו אריק ואמר לו: תשמע, אם אתה לא מגיע עכשיו לקחת את השתילים, אני מחזיר לך את הכסף!

הלקוח אומר לאריק: מה זה עניין שלך? אלה שתילים שלי, אני שילמתי עליהם, זה לא צריך להיות אכפת לך!

ענה אריק ללקוח: תשמע, אתה יהודי בדיוק כמוני. כמו שאני מצווה על שביתת האדמה בשנה השביעית, כך גם אתה מצווה. אני לא יכול לגרום לאף יהודי לחלל את שנת השמיטה! אני שולח לך את הכסף בחזרה, ואנחנו מבטלים את העסקה...

וכך, למרות שאריק לא ידע מניין יתפרנס בשנת השמיטה, ויתר אריק על כל הכסף, רק כדי שאף יהודי לא ייכשל חלילה באיסורי שביעית.

והברכה, מה היא עליה? אתם ודאי שואלים...

הברכה הגיעה גם הגיעה. אחרי השמיטה הגיעו יהודים רבים לקנות שתילים דווקא אצל "גיבור כוח" כל כך גדול כמו אריק אלטמן... והברכה הייתה רבה.